

# Erik Brezovec: „Žena trpi dvostruku stigmatizaciju zbog alkoholizma“

[dobarzivot.net/erik-brezovec-zena-trpi-dvostruku-stigmatizaciju-zbog-alkoholizma/](https://dobarzivot.net/erik-brezovec-zena-trpi-dvostruku-stigmatizaciju-zbog-alkoholizma/)



[Doc. dr. sc. Erik Brezovec na Fakultetu hrvatskih studija / Snimio: Mladen Gerovac](#)

**“Razlike između ženskog i muškog pijenja postoje gotovo oduvijek, od kad je civilizacije. U različitim kulturama Zapada konzumaciju alkohola vežemo uz određene razine maskuliniteta. Čim više popijemo, tim smo veći muškarci. Za žene to ne vrijedi. One alkoholom, u takvoj kulturi, narušavaju svoj feminitet”**

O društvenim razlikama muškog i ženskog pijenja alkohola i alkoholizma razgovaramo sa sociologom doc. dr. sc. Erikom Brezovcem s Fakulteta hrvatskih studija. Konzumacija alkohola bila je tema njegovog doktorata na temu „Dimenzije društvene uključenosti i isključenosti konzumacije alkohola u Krapinsko-zagorskoj županiji“ na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

## ***Koje su razlike u obrascima pijenja muškaraca i žena?***

Konzumacija alkohola sama po sebi uopće nije nešto što je prirodno čovjeku. Alkohol je proizvod kulture. Alkohol nam ne znači ništa kao kemijski spoj, on poprima značenje tek kad mu damo kulturnu svrhu. Kulturna svrha alkohola kroz cijelu povijest bila je stvarana u društvu patrijarhata prije svega, a taj patrijarhat je uvijek dijelio ono što može žena, a što muškarac. Tako, na primjer, već u staroj Grčkoj žene su pile u nekim svojim izoliranim krugovima. Muškarci su tada često smatrali da je žensko pijenje bilo animalnije negoli

muško pije. Primjerice, stari Grci su miješali vodu i vino, a za barbare su smatrali da piju čisto vino. I po tome vidite koliko kultura igra ulogu u definiranju alkohola. Zato sam sklon tome da biologija nije toliko presudna koliko ono što mi radimo s tom biologijom.

Da pojednostavim, razlike između ženskog i muškog pijenja postoje gotovo oduvijek, od kad je civilizacije. U različitim kulturama Zapada konzumaciju alkohola vežemo uz određene razine maskuliniteta. Čim više popijemo tim smo veći muškarci. Za žene to ne vrijedi. One alkoholom, u takvoj kulturi, narušavaju svoj feminitet.

Ako imamo takvu jednu ideju maskuliniteta, tu muževnost pijenja, onda se na ženu koja pije ne gleda toliko blagonaklono. To se dodatno može proširiti i činjenicom da je alkohol vezan uz javni prostor i društvenost. Žena kroz povijest nije bila prisutna u javnom prostoru. I onda ako žena pije u nekom javnom prostoru, tada nije samo alkohol problem, nego i to što se pojavila u javnom prostoru koji je dominantno muški.

Tako je stoljećima to žensko pije bilo skriveno pije. One su pile u okviru svojeg kućanstva. I često se kaže da kada muškarac pije, on pije s ponosom, a žena pije poskrivečki.

Danas smo uz određenu vrstu emancipacije došli do toga da žena pije na otvorenom, u javnim prostorima, ali i dalje postoje neki obrasci koji etiketiraju pijanu ženu. U mojim istraživanjima, kada sam pitao „Koga vam je ljepše vidjeti pijanog – muškarca ili ženu“, najčešće su čak i najprogresivniji pognuli glavu i rekli: „Pa ljepše mi je vidjeti pijanog muškarca. Pijanu ženu je stvarno ružno vidjeti“. Razlike muškog i ženskog pijenja su velike, puno dublje nego što mi to mislimo i ulaze u duboku povijest ljudskih civilizacija.

**To su rodno uvjetovane razlike, ali postoji i spolne, biološke razlike. Žena biološki ne može podnijeti alkohol toliko dobro kao muškarac. Treba joj tri puta manje alkohola za učinak pijanstva, a tri puta brže razvija ovisnost. Dakle, postoji i realna biološka razlike muškarca i žene i ta je društvena ograničenja zapravo štite.**

Ne negiram biologiju u pozadini razlika pijenja žena i muškaraca, ali kažem da nas biologija nikada nije zatvarala u neke svoje okvire nego smo mi uvijek radili čak u velikoj mjeri protiv biologije. To što nije poželjno da žena pije nije iskaz biologije nego toga što smo stvorili u kulturi. Biologija je samo baza na kojoj mi tvorimo našu kulturnu smislenost. Često se kaže „To je prirodno i to je tako“. Ali mi smo kroz svoje djelovanje to naturalizirali kao takvo. To što žena ne može podnijeti alkohol, to je biološka činjenica. Ali kako se odnosimo prema toj činjenici je nešto sasvim drugo. Jer da je do biologije, onda žena i dalje ne bi pila. Ali žena danas pije sve više.

**Zašto se povećava potrošnja alkohola među ženama? Je li to tamna strana ženske emancipacije?**

Potencijal za djelovanje žene danas je puno širi danas nego što je bio prije. To znači da one danas imaju slobodu odrediti kuda će ići. Prije je vidjeti ženu da sama pije u kafiću bila sramota. Danas žena ima tu slobodu da se druži uz alkoholno piće u kafićima. U mojim istraživanjima pokazalo se da se alkohol često veže uz socijabilnost, odnosno uz

druženje. Konzumacija alkohola vrlo je često, više pravilo nego izuzetak, vezana uz uspostavu društvenih odnosa. Odlazimo na pivo i družimo se s prijateljima. Kad sam radio doktorski rad pokazalo se da su ljudi koji ne piju alkohol u nekim slučajevima uskraćeni za neke vrste društvenosti.

Žena ima nove mogućnosti društvenosti, pa je normalna stvar da alkohol kao jedno kulturno sredstvo socijabilnosti dolazi i njoj kao mogućnost. To se dogodilo unazad sto, stopedeset godina. Koliko je to biološki, medicinski dobro? Alkohol je otrov za ljudski organizam, ali doprinosi uspostavljanju društvene solidarnosti. To su neke stvari koje ne možemo zanemariti. Lako je reći da moramo stati s alkoholom. Ali alkohol je toliko vezan uz kulturu kroz tisuće i tisuće godina da je pitanje kako ćemo uspostaviti društvene kontakte bez alkohola.

Alkoholizam ili povećana konzumacija alkohola kod žena može biti rezultat emancipacije, ali može biti i obrnuto. U Australiji je popularan koncept *Wine Mums*. Naime, mame koje su ostale kod kuće brinuti o djeci pa se druže samo sa drugim majkama, muž je stalno na poslu ili na putu, pa su počele konzumirati alkohol u slobodno vrijeme i na svojim druženjima. Kao u seriji „Kućanice“. To je onda antiemancipacija žene koja upravo zato što nije uključena u javnu sferu počinje konzumirati alkohol u modernom dobu.

Žena trpi dvostruku stigmatizaciju zbog alkoholizma. Kad je muškarac alkoholičar stav je „OK, dogodilo se, nije lijepo“ i on je stigmatiziran. A žena ne samo da je postala alkoholičar, nego je pri tom i iznevjerila svoju obitelj gore nego bili koji muškarac

**A imamo i zaposlene žene koje žele uspjeti u biznisu, pa se kroz prekomjerno pijenje alkohola pokušavaju afirmirati u prevladavajućem muškom društvu kolega, poslovnih partnera i kijenata.**

To bi bila kultura maskuliniteta u alkoholu. Ako ne možeš popiti nisi dovoljno muško, a ta muškost igra ulogu i u odradi nekih poslovnih dogovora. Ne ulazeći u to koliko je to dobro ili loše, činjenica je da alkohol definitivno ima neke društvene funkcije. Alkohol može uključiti pojedinca u društvo, a može ga i radikalno isključiti. Npr. ako ne konzumirate alkohol, onda vas se pritišće da ga konzumirate kao i drugi članovi društva. Ali ako postanete alkoholičar, to je onda vaš problem jer ste slabi ili loš karakter ili ne možete podnositi alkohol. Žena trpi dvostruku stigmatizaciju zbog alkoholizma. Kad je muškarac alkoholičar stav je „OK, dogodilo se, nije lijepo“ i on je stigmatiziran. A žena ne samo da je postala alkoholičar, nego je pri tom i iznevjerila svoju obitelj gore nego bili koji muškarac

**Zbog takve stigme ženskog alkoholizma, a često i zbog straha da će ostati bez skrbnštva nad djecom žene se jako teško odlučuju priznati da su alkoholičarke i potražiti liječničku pomoć. Kako to da u Hrvatskoj niti jedna poznata žena nije javno priznala da ima problema s alkoholom ili da se liječila od alkoholizma, kao npr. Elizabeth Taylor ili Drew Barrymore u SAD-u.**

Imamo alkoholičarki, ali i dalje su skrivene jer je to sramota u hrvatskom društvu, dupla sramota nego li za muškarce. Mi smo još uvijek patrijarhalno društvo, a postoji izrazita maskulinizacija alkoholizma i problema s alkoholom. Ako žena prizna svoj problem s alkoholizmom ona je iznevjerila svoju majčinsku ulogu, svoju obitelj, dakle sve ono što se veže uz ženski identitet u tradicionalnom smislu. To nam zapravo pokazuje koliko smo mi još uvijek tradicionalno društvo unatoč cjelokupnoj emancipaciji. Kad žena pije ona puno više od muškarca pazi što i koliko pije. Muškarci piju i misle da im nitko ne može ništa. A žene i dok piju imaju tu razinu svijesti o fragilnosti sebe u javnosti.

**Ipak, nije li logično da pijenje žena bude društveno nepoželjnije, jer o njima ovise djeca, one su stup obitelji.**

Ali ne moraju biti. Društvo ne mora biti određeno na taj način. Pogledajmo recimo kako se sasvim drugačije u obitelji tretira muž u odnosu na ženu alkoholičarku, i to zato jer su žene kulturno usmjerene da trpe više u usporedbi s muškarcima – one nisu su biološki takve. Žena je to naučila jer ju od rane dobi uče da se prema ocu i prema bratu odnosi na jedan podređeni način. Zato kad muž postane alkoholičar žena će to u većoj mjeri trpjeti nego muž kojem žena postane alkoholičarka. Što će napraviti muškarac koji nije naučio trpjeti? Rastat će se. Pustit će ju na milost i nemilost. Lakše je muškarcu otići nego ženi. Jer žena je kulturno, a ne biološki, kondicionirana. Kulturno je usmjerena kroz niz obrazaca kroz koje je naučila da više trpi. Ona će se možda rasti od muža alkoholičara, i postoje takvi pojedinačni slučajevi, ali oni nisu toliko izraženi kao što je to slučaj s muškarcima.

Tu nam je obiteljski Hudolinov tretman dosta problematičan jer on uključuje sve pripadnike obitelji. Kod muškarca alkoholičara žena će dolaziti na stankanke i još će sa sobom povesti i djecu i svi će mu tako davati podršku. A kad je žena alkoholičarka, muškarac će uglavnom otići, napustiti obitelj, i kako onda može funkcionirati obiteljski tretman za tu majku i ženu? To nisu pitanja spolnih nego pitanja rodnih, kulturno utemeljenih razlika. Velik dio konzumacije alkohola, odnosa prema alkoholičaru ili alkoholičarki rodno je utemeljeno, što znači da je rezultat kulture, a ne spolnih razlika. Žena je biološki podložnija alkoholizmu, ali i dalje imamo puno više alkoholičara nego alkoholičarki.

| Temeljne odrednice ženskog alkoholizma počivaju na patrijarhalnim obrascima

**Ako je majka alkoholičarka dijete nema skuhanu, nema opranu, nema nikakve baze sigurnosti za to dijete. Žena jest stup obitelji.**

Trebamo promijeniti taj paradigmatički pristup. Žena je alkoholičarka. A gdje je tata? Zašto još uvijek imamo te patrijarhalne dominantne vrijednosti. Jer ako mi je dijete gladno, ja kao tata ću mu pripremiti ručak, ja ću speglati, ja ću preuzeti tu majčinsku ulogu u obitelji kako bi se ona mogla liječiti i rehabilitirati. Potrebna je obiteljska shema gdje, ako jedan član ne može ispunjavati neku društvenu ulogu, onda će uskočiti drugi član. Zašto bi žena morala raditi jedno, muškarac drugo... Ako uravnotežimo njihove društvene uloge, tada se posljedično uravnotežuje percepcija ženskog alkoholizma.

Možda je rješenje ovog dosta zeznutog problema da nastavimo sa stvaranjem rodne ravnopravnosti, od kućanstva pa sve do javnog prostora u Hrvatskoj. Biologiju teško možemo mijenjati, ali društvo možemo do neke razine. Ako se osvrnemo na to kako bi društvo moglo izgledati u nekom emancipatornom smislu, to je po meni jedino rješenje. Ono je znatno složenije i šire od samog problema ženskog alkoholizma.

Patrijarhalna sprega pritišće i muškarca i ženu, samo što je muškarac u toj spregi u nešto povlaštenijoj situaciji. Koliko mi možemo razbiti te okove u toj mjeri ćemo biti spremni suočiti se sa stigmama ženskog alkoholizma. Jer bez patrijarhalne kulture uopće nemamo ženski ili muški alkoholizam. Briše se to muško i žensko, imamo samo alkoholizam. Ali čim imamo tu patrijarhalnu kulturu mi moramo nešto brandirati kao muški ili ženski alkoholizam, neovisno o biologiji, ovisno o kulturi. To su temeljne odrednice ženskog alkoholizma. One počivaju na patrijarhalnim obrascima.

***Piše: Snježana Ivić Gerovac***

***\* Ovaj tekst je dio novinarskog projekta 'Uzroci i posljedice ženskog alkoholizma: od traume u djetinjstvu do razaranja obitelji', a objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva.***

---

---

---